

Во одбрана на Џејкоб
Вилијам Лендеј

♡ ИЗДАВАЧКА КУЌА ХАРТ БУКС ПАБЛИШЕР ♡

www.sakamknigi.mk

Наслов на оригиналот

Defending Jacob

© 2012 William Landay

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Харт Букс Паблишер, 2014

Превод

Соња Магденоска

Коректура

Светлана Стојанова

Лектор

Марија Иванова

Главен уредник

Ивана Николовска

Интернет маркетинг менаџер

Деана Николовска

Дизајн на корица и компјутерска обработка

Диме Спасев

Сите права за книгата се задржани.

Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми.

Во одбрана на
Џејкоб

Вилијам Лендеј

i♥books

ПРВ ДЕЛ

Ајде да бидеме практични во нашите очекувања од кривичното право... бидејќи едвај можеме да замислиме, со помош на некој трик за патување низ времето, да го сретнеме нашиот најран човечки предок, Адам, прото — човек, со мал раст, раскошно крзно, тазе двоножец, како скита низ афричката савана пред околу три милиони години. Сега, ајде да се согласиме дека ние можеме да донесуваме какви сакаме закони за ова мало паметно суштество, но сепак, не би било мудро да го поталиме.

— РЕЈНАРД ТОМПСОН

Општа теорија за човечкото насилство (1921)

I – Пред поротата

- Г-дин Лаџудис: Вашето име, Ве молам.
 Сведок: Ендру Барбер.
 Г-дин Лаџудис: Што работите, г-дине Барбер?
 Сведок: Бев помошник на окружниот јавен обвинител во овој округ 22 години.
 Г-дин Лаџудис: 'Бев.' Што работите сега?
 Сведок: Претпоставувам дека можам да речам дека сум невработен.

Во април 2008 година, Нил Лаџудис конечно ме повика да се појавам пред поротата. Но, тогаш веќе беше предоцна. Предоцна за неговиот случај, се разбира, но предоцна и за Лаџудис. Неговата репутација беше непоправливо оштетена, а исто така и неговата кариера. Еден тужител може да се влече со нарушена репутација некое време, но неговите колеги ќе го следат како волци и на крајот ќе го исфрлат за доброто на glutницата. Сум го видел тоа многупати: помошникот на јавниот обвинител денес е незаменлив, а утре забораен.

Отсекогаш сум имал слабост кон Нил Лаџудис. Во канцеларијата на јавниот обвинител дојде пред дванаесетина години, веднаш по завршувањето на правниот факултет. Тогаш имаше дваесет и девет години, беше низок, со ретка коса и мало стомаче. Устата му беше преполна со заби; мораше насила да ја затвора, како преполн куфер, со што добиваше смуртен израз со напрчени усни. Му велев да не ја прави таа гримаса пред поротите - никој не сака муртење - но тој ја правеше несвесно. Ќе застанеше пред поротата, нишајќи со главата и стегајќи ги усните како строга учителка и кај секој поротник се јавуваше скриена желба да гласа против него. Во канцеларијата, Лаџудис беше манипулант и подлизурко. Многу го задеваа. Другите помошни јавни

обвинители го задеваа бесконечно, но тоа го добиваше и од сите други, дури и од луѓето кои работеа во близина на канцеларијата - полицајци, службеници, секретарки, луѓе кои вообичаено не го искажуваа својот презир кон тужителот толку очигледно. Го викаа Милхаус, по еден шутрак од *Симпсонови* и му смислуваа илјадници прекари од Лаџудис: Ла-будал, Ла-глуп, Ла-мудрец и така натаму. Но за мене Лаџудис беше во ред. Тој само беше наивен. Со најдобра намера уништуваше човечки животи без да му трепне око. Но сепак ги гонеше само лошите момци. Тоа е заблудата на обвинителот - *Тие се лоши момци, бидејќи јас ги обвинувам* - и Лаџудис не беше првиот во заблуда, па му простив поради правичноста. Дури и ми се допаѓаше. Навивав за него токму поради неговата необичност, неговото неизговорливо име, неговите набиени заби - кои неговите врсници ќе ги исправеа со скапи протези платени од мама и тато - па дури и поради неговата гола амбиција. Видов нешто во тој човек. Чувство на цврстина во начинот на кој издржуваше толку одбивање, како само трпеше и трпеше. Очигледно беше дете од работничката класа решено да го земе она што на другите им беше едноставно дадено. Во тој поглед, но само во тој поглед, претпоставувам дека беше како мене.

Сега, по дванаесет години откако пристигна во канцеларијата, и покрај неговата ексцентричност, конечно имаше успеано или за малку ќе успееше. Нил Лаџудис беше прв асистент, човекот број два во канцеларијата на Окружниот јавен обвинител на Мидлсекс, десната рака на јавниот обвинител и главен адвокат за судења. Ја презеде оваа работа од мене - ова дете кое еднаш ми рече: „Енди, ти си токму тоа што јас сакам да бидам еден ден“. Требаше да претпоставам.

Во просторијата на поротата тоа утро, поротниците беа нерасположени и потиштени. Триесетина мажи и жени кои не биле доволно итри да најдат излез од службата, седеа стиснати во малите училишни столови со масички во форма на солза. Тие многу добро ја разбираа својата работа. Поротите служат со месеци и прилично брзо ја сфаќаат суштината: обвине, покажи со прст, именувај го злобниот.

Судската постапка пред порота не е судење. Во просторијата нема судија и бранител. Главен е обвинителот. Тоа е истрага и теоретски проверка на моќта на обвинителот, бидејќи поротата одлучува дали обвинителот има доволно докази за да го однесе осомничениот во судница за судење. Ако има доволно докази, поротата му дозволува на обвинителот да поднесе обвинение, билет за Врховниот Суд. Ако нема, тогаш одлучуваат дека нема доволно докази и случајот завршува уште пред да започне. Во пракса, ова е многу ретко. Повеќето пороти обвинуваат. А зошто да не? Тие ја гледаат само едната страна на случајот.

Но во овој случај, мислам дека поротниците знаеја дека Лаџудис нема случај. Не денес. Вистината не можеше да се открие, не со толку стари и *извалкани* докази, не по сè она што се беше случило. Веќе беше помината една година - повеќе од дванаесет месеци откако во шумата беше пронајдено телото на четиринаесетгодишно момче со три убодни рани на градите наредени во линија како да бил прободен со тризабец. Но не беше толку до времето. Во прашање беше сè останато. Беше предоцна и поротата го знаеше тоа.

И јас знаев.

Само Лаџудис не беше обесхрабрен. Ги стискаше усните на неговиот чуден начин. Ги прегледуваше своите белешки на жолтиот бележник, размислувајќи за следното прашање. Го правеше токму тоа што го подучував. Гласот во неговата глава беше мојот: *Не е важно колку е слаб случајот. Држи се до системот. Играј ја играта како што се игра во последните петстотини години, употреби ја истата тактика која секогаш владее со вкрстеното испрашување - намами, зароби, зафркни.*

„Дали се сеќавате кога првпат слушнавте за убиството на момчето Рифкин?“ рече Лаџудис.

„Да“, одговорив.

„Опишете го моментот.“

„Добив повик, мислам дека прво беше од државната полиција. Веднаш потоа добив уште два, еден од полицијата во Њутон, еден од јавното обвинителство.

Можеби редоследот е погрешен, но во основа телефонот не престануваше да свони.“

„Кога беше тоа?“

„Во четврток, на 12^{ти} април 2007 година, околу девет часот наутро, веднаш по откривањето на телото.“

„Зошто Ве повикаа?“

„Бев прв асистент. Ме известуваа за секое убиство во округот. Тоа е стандардна процедура.“

„Но не го задржувајте секој случај, нели? Вие лично не го истражувајте и изведувајте пред суд секое убиство што ќе се случеше?“

„Не, се разбира дека не. Немав толку време. Задржувам многу малку убиства. Најголемиот дел ги префрлав на другите помошни обвинители.“

„Но ова го задржавте.“

„Да.“

„Дали веднаш одлучивте дека ќе го задржите за себе или тоа го направивте подоцна?“

„Одлучив речиси веднаш.“

„Зошто? Зошто го сакавте баш овој случај?“

„Имав договор со јавниот обвинител, Лин Канаван, дека одредени случаи лично ќе ги изведувам пред суд.“

„Каков вид случаи?“

„Приоритетни случаи.“

„Зошто Вие?“

„Јас бев постар адвокат во канцеларијата. Сакаше да биде сигурна дека важните случаи се работат правилно.“

„Кој одлучуваше дали случајот е приоритетен?“

„Јас, на почетокот. Секако во консултација со јавниот обвинител, но работите се одвиваат многу брзо на почетокот. Обично нема време за состанок.“

„Значи Вие одлучивте дека убиството на Рифкин е приоритетен случај?“

„Секако.“

„Зошто?“

„Бидејќи се работеше за убиство на дете. Исто така сметав дека може да ескалира и да го привлече вниманието на медиумите. Тоа беше таков случај. Се случи во богат град, со богата жртва. Веќе бевме имале

неколку вакви случаи претходно. На почетокот не знаевме точно што е. На некој начин изгледаше како да е училишно убиство, како масакрот во Колумбина. Впрочем, не знаевме што, по ѓаволите беше, но намирисавме голем случај. Ако излезеше дека е помал случај, ќе го предадев подоцна, но во првите неколку часа морав да бидам сигурен дека сè е во ред.“

„Дали го информиравте јавниот обвинител дека имате конфликт на интереси?“

„Не.“

„Зошто не?“

„Затоа што немав.“

„Нели Вашиот син Џејкоб беше соученик на мртвото момче?“

„Да, но јас не ја познавав жртвата. Колку што знам, ни Џејкоб не го познаваше многу. Никогаш го немав ни слушнато името на мртвото момче.“

„Не го познававте детето. Во ред. Но знаевте дека Вашиот син беше во истото одделение, во истото средно училиште, во истиот град?“

„Да.“

„А сепак не сметавте дека имате конфликт? Не мислевте дека Вашата објективност може да биде доведена во прашање?“

„Не. Секако дека не.“

„Дури и од денешна гледна точка? Инсистирате дека Вие - дури и од денешна гледна точка, сепак не сметате дека околностите барем наликуваа на конфликт?“

„Не, немаше ништо несоодветно. Немаше дури ни нешто невообичаено. Фактот дека живеев во градот во кој што се случи убиството? Тоа беше добра работа. Во помали земји, обвинителот често живее во заедницата каде што се случува злосторството, и често ги знае луѓето засегнати од него. Па што? Тогаш *уште повеќе* сака да го фати убиецот? Тоа не е конфликт на интереси. Видете, на крајот на краиштата, јас имам конфликт со сите убијци. Тоа ми е работа. Ова беше ужасно, ужасно злосторство; моја работа беше да преземам нешто во врска со тоа. Бев решен да го направам токму тоа.“

„Во ред.“

Лаџудис го спушти погледот кон бележникот. Нема смисла да се нападне сведокот толку рано во неговото сведочење. Сигурно планираше да се наврати на ова подоцна во текот на денот, кога ќе бидам изморен. Засега, најдобро беше да се спушти топката. „Ги разбирате Вашите права по Петтиот амандман?“

„Се разбира.“

„И се одрековте од нив?“

„Очигледно. Тука сум. Зборувам.“

Придушено смеење од поротата. Лаџудис го остави бележникот, а со тоа изгледаше како да го остава својот план настрана за момент. „Г-дине Барбер - Енди - може ли да Ве прашам нешто: а зошто да не се повикате на нив? Зошто не молчите?“ Следната реченица остана некажана: *Јас би направил така.*

За момент помислив дека ова е тактика, малку глумење. Но Лаџудис изгледаше како да го мисли тоа. Беше загрижен дека јас смислувам нешто. Не сакаше да биде измамен, да излезе будала.

„Не сакам да молчам. Сакам вистината да излезе на виделина“, реков.

„Без оглед на сé?“

„Верувам во системот, исто како и Вие, исто како и сите овде.“

Но ова не беше сосема точно. Не верувам во судскиот систем, не верувам дека е особено добар во откривање на вистината. Ниту еден адвокат не верува. Сите сме виделе премногу грешки, премногу лоши резултати. Пресудата на поротата е само погодување - обично добронамерно погодување, но едноставно не можете да разликувате факти од фикција со гласање. Но сепак, и покрај сé, верувам во моќта на ритуалот. Верувам во религискиот симболизам, во црните наметки, во судниците со мермерни столбови како во грчките храмови. Кога имаме судење, ние одржуваме миса. Се молиме заедно да го направиме тоа што е правилно и да се заштитиме од зло, а тоа вреди да се прави без оглед дали нашите молитви се услышени или не.

Се разбира, Лаџудис не навлегуваше во такво свечено тресење глупости.

Тој живееше во бинарниот свет на адвокатите - виновен или невин - и беше решен да ме држи приклезтен таму.

„Верувате во системот, нели?“ рече презриво. „Во ред, Енди, ајде тогаш да се вратиме на тоа. Ќе го оставиме системот да си ја врши работата.“

Ја погледна поротата со надмен поглед на сезнајко.

Браво, Нил. Не дозволувај сведокот да скокне во кревет со поротата - *ти* скокни во кревет со поротата. Скокни таму и стуткај се веднаш до нив под ќебето и остави го сведокот надвор на студот. Се насмевнав. Ќе станев да аплаудирам да смеев затоа што јас го имав научено да го прави баш тоа. Зошто да ја негирам својата мала татковска гордост? Сигурно не сум бил потполно лош - на крајот на краиштата, го претворив Нил Лаџудис во полу пристоен адвокат.

„Па, продолжи веќе еднаш“, реков. „Престани да се зафркаваш и продолжи, Нил.“

Ме погледна, повторно го зеде својот жолт бележник и го прегледа, барајќи каде застанал. Речиси можев да ја прочитам мислата испишана на неговото чело: *намами, зароби, зафркни*. „Во ред“, рече, „да продолжиме со моментите по убиството.“

2 - Нашата група

Април 2007: дванаесет месеци претходно

Кога Рифкинови го отворија нивниот дом за шива, еврејскиот период на оплакување, се чинеше дека беше дојден целиот град. На семејството не му беше дозволено да жали насамо. Убиството на момчето беше јавен настан; па такво мораше да биде и жалењето. Куќата беше толку полна што кога мрморењето низ разговор повремено ќе нараснеше изгледаше како забава, сè додека толпата не го намалеше гласот одеднаш, како некое невидливо копче да ја намалило јачината на звукот.

Правев извинувачки гримаси додека се движев низ толпата, повторувајќи „Извинете“, вртејќи наваму и натаму за да се пробијам.

Луѓето зјапаа со љубопитни изрази на лицата. Некој рече: „Тој е, тоа е Енди Барбер“, но јас не застанав. Поминаа четири дена од убиството и сите знаеја дека јас го водам случајот. Нормално, сакаа да прашаат за случајот, за осомничени, докази и слично, но не се осмелуваа. Тогаш не беа важни деталите на истрагата, само суровиот факт дека невино дете е мртво.

Убиен! Веста ги погоди ненадејно. Њутон немаше злосторство за кое ќе зборува. Она што локалните луѓе го знаеја за насилство потекнуваше од вести или телевизиски програми. Претпоставуваа дека насилните злосторства се концентрирани надвор од градот. За тоа грешеа, се разбира, но не беа будали и не ќе се шокираа толку многу за убиство на возрасен. Она што го направи убиството на Рифкин толку безбожно беше тоа што вклучуваше едно од децата во градот. Тоа беше нарушување на имиџот на Њутон. Некое време во Њутон центарот стоеше знак кој го декларираше местото како „Заедница од семејства, семејство од

заедници“ и често се повторуваше дека Њутон е „добро место за одгледување деца“. Што и навистина беше. Изобилуваше со подготвителни центри за тестирање, тутори за после часови, карате клубови и саботни фудбалски лиги. Младите родители во Њутон особено ја ценеа идејата за Њутон како детски рај. Многу од нив го имаа напуштено модерниот, софистициран град за да се преселат овде. Ги имаа прифатено огромните трошоци, бесполезната монотонија и непријатното разочарување од помирувањето со конвенционален живот. На овие колебливи жители, целиот предградски проект им имаше смисла само поради тоа што беше „добро место за растење деца“. Затоа ризикуваа сè.

Движејќи се од соба во соба, поминував покрај разните племиња. Децата, пријателите на мртвото момче, се беа стиснале во мал кош од предниот дел на куќата. Зборуваа тивко и зјапаа. Маскарата на една девојка беше размачкана од солзи. Мојот син, Џејкоб, седеше на низок стол, исушен и долгнавест, настрана од другите. Зјапаше во екранот на неговиот мобилен телефон, незаинтересиран за разговорите околу него.

Ожалостеното семејство беше во соседната дневна соба со старите баби и бебињата.

На крајот, во кујната беа родителите на децата кои одеа во училиштето Њутон со Бен Рифкин. Ова беше нашата група. Се познававме уште откако нашите деца се појавија на првиот ден во градинка пред осум години. Имавме стоено заедно на илјадници утрински испраќања и попладневни земања, бескрајни фудбалски натпревари и училишни добротворни настани. Сепак, со исклучок на неколку блиски пријателства, не се познававме толку добро. Се разбира дека меѓу нас имаше дружба, но не и вистинска поврзаност. Знаев дека повеќето од овие познанства нема да го преживеат матурирањето на нашите деца. Но во првите неколку дена по убиството на Бен Рифкин, чувствувавме илузија на блискост. Како наеднаш да бевме разоткриени еден пред друг.

Во огромната кујна на Рифкинови, родителите од училиштето се туткаа во групи од тројца или четворица

и имаа интимни исповеди за несоница, тага, длабок ужас. Постојано зборуваа за масакрот во Колумбина, за 11^{ти} Септември и како смртта на Бен ги натерала да се држат до своите деца додека можат. Екстравагантните чувства таа вечер беа зголемени од топлото светло во кујната, кое доаѓаше од висечките лустери со темно портокалови топки. Во тоа огнено светло, кога влегов во собата, родителите уживаа во луксузот на признавање тајни.

На кујнскиот пулт, една од мајките, Тоби Ланзман, сервираше ордевери на чинија за сервирање. Врз нејзиното рамо имаше префрлено крпа. Жилите на нејзините раце беа испакнати додека работеше. Тоби ѝ беше најдобра пријателка на мојата сопруга Лори, една од малкуте трајни врски кои ги изградивме овде. Виде дека ја барам сопругата и покажа на спротивната страна на собата. „Мајчински се грижи за мајките“, рече Тоби.

„Гледам.“

„Па, на сите ни треба малку мајчинска грижа во моментов.“

Промрморев нешто, збунето ја погледнав и се тргнав. Тоби беше провокација. Мојата единствена одбрана од неа беше тактичко повлекување.

Лори стоеше со мал круг на мајки. Нејзината коса, која отсекогаш била густа и нескротлива, беше собрана во лесна пунца на темето и прицврстена со голема шнола од желкин оклоп. Ја триеше надлактицата на една пријателка на утешителен начин. Нејзината пријателка се наведна кон неа како мачка кога ја галат.

Кога стигнав до неа, Лори ја стави својата лева рака околу мојата половина. „Здраво, душо.“

„Време е да одиме.“

„Енди, така велиш уште од секундата кога дојдовме.“

„Не е точно. Го мислев тоа, но не реков ништо.“

„Па, ти пишува на челото“, воздивна. „Знаев дека требаше да дојдеме со посебни автомобили.“ Застана на момент да ме процени. Не сакаше да си оди, но разбра дека ми е непријатно, дека тука се чувствував како центар на внимание и дека не бев некој разговорлив тип - муабетење во преполни соби секогаш ме исцрпуваше - и

сето ова требаше да се земе предвид. Семејството треба да се менаџира, како и секоја друга организација. „Ти оди“, одлучи таа. „Јас ќе се вратам со Тоби.“

„Да?“

„Да. Зошто да не? Земи го и Џејкоб со тебе.“

„Сигурна си?“ Се наведнав за да ѝ шепнам, бидејќи Лори е речиси 30 сантиметри пониска од мене. „Затоа што би сакал да останам.“

Се насмевна. „Оди пред да се премислам.“ Ожалостените жени зјапаа. „Оди. Палтото ти е во спалната соба горе.“

Се качив горе и се најдов во долг ходник. Бучавата беше стишена овде, што беше добро. Ехото на толпата сè уште ми зуеше во ушите. Почнав да ги барам палтата. Во една спална соба, која најверојатно ѝ припаѓаше на сестрата на мртвото момче, имаше куп палта, но моето не беше во купот.

Вратата на соседната соба беше затворена. Чукнав, отворив и ја протнав главата за да сирнам внатре.

Собата беше мрачна. Единствената светлина доаѓаше од месингена подна ламба во оддалечениот агол. Таткото на мртвото момче седеше во удобна фотелја под светлото. Ден Рифкин беше ситен, уреден, нежен. Како и секогаш, косата му беше средена и напрскана со лак. Носеше темен костум што изгледаше скапо. Имаше груба скинатица од 5 сантиметри на реверот која го симболизираше неговото скршено срце. Си помислив, *каква штета за скапиот костум*. На придушеното светло неговите очи беа пропаднати, порабени со синкасти кругови.

„Здраво Енди“, ми рече.

„Извини. Само го барам палтото. Не сакав да ти пречам.“

„Не, дојди, седни малку.“

„Не. Не сакам да се наметнувам.“

„Те молам, седни, седни. Сакам да те прашам нешто.“

Срцето ми се стегна. Сум гледал страдања на преживеаните блиски на убиени жртви. Мојата работа ме принудува да ги гледам. На родителите на убиени деца им е најлошо, и според мене, на татковците им

е уште полошо отколку на мајките затоа што ги учат да го поднесат тоа стоички, „да се однесуваат како мажи“. Истражувањата покажуваат дека татковците на убиените деца често умираат по неколку години од убиството, најчесто од срцев удар. Всушност, тие умираат од тага. Во одреден момент обвинителот сфаќа дека ни тој не може да преживее таква душевна болка. Па наместо тоа, се концентрира на техничкиот аспект на работата. Ја претвора во занимање како и секое друго. Трикот е страдањето да се држи на дистанца.

Но Ден Рифкин инсистираше. Мавташе со раката како сообраќаец кој им дава знак на автомобилите да се движат, па сфаќајќи дека немав избор, нежно ја затворив вратата и седнав на столот до него.

„Пијалак?“ Крена чаша со кафенкасто виски.

„Не.“

„Има ли новости, Енди?“

„Не. За жал, нема.“

Кимна со главата, го сврте погледот кон аголот од собата, разочаран. „Отсекогаш сум ја сакал оваа соба. Овде доаѓам да размислувам. Кога ќе се случи нешто вакво, поминуваш многу време во размислување.“ Се насмевна згрчено: *Не грижи се, добро сум.*

„Сигурен сум дека е така.“

„Само преку едно нешто не можам да преминам: зошто го направил тоа?“

„Ден, не треба...“

„Не, ислушај ме. Само... Мене не... Не ми треба држење за рака. Јас сум рационален човек, тоа е сè. Имам прашања. Не за деталите. Кога сме разговарале ние двајцата секогаш се зборувало за деталите: доказите, судската постапка. Но јас сум рационален човек, во ред? Јас сум рационален човек и имам прашања. Други прашања.“

Потонав на столот и почувствував како ми се олабавија рамениците.

„Добро. Па еве: Бен беше толку добар. Тоа е прво. Се разбира, ниту едно дете не го заслужува ова. Знам. Но Бен беше навистина добро момче. Беше *страшно* добар. И само дете. Аман, па тој имаше само четиринаесет

години! И никогаш не правеше проблеми. Никогаш. Никогаш, никогаш, никогаш. Па тогаш зошто? Кој бил мотивот? Не мислам на лутина, алчност, љубомора, таков вид на мотив, бидејќи не може да постои обичен мотив во овој случај, едноставно не може, нема смисла. Кој може да почувствува таков вид бес кон Бен, кон кое и да е дете? Едноставно нема смисла. Нема смисла.“ Рифкин ги стави четирите прсти од десната рака на неговото чело и почна да го масира со кружни движења. „Сакам да кажам: што ги разликува овие луѓе? Затоа што и јас сум ги почувствувал тие чувства, тие мотиви - лут, алчен, љубоморен - и ти си ги почувствувал, и сите останати. Но ние никогаш не сме убиле некого. Сфаќаш? Ние никогаш не можеме да убиеме некого. Но некои го пратат тоа, некои можат. Зошто е тоа така?“

„Не знам.“

„Сигурно имаш малку увид во овие работи.“

„Не. Навистина немам.“

„Но ти разговараш со нив, ги запознаваш. Што велат убијците?“

„Поголемиот дел од нив не зборуваат многу.“

„Дали некогаш прашуваш? Не зошто го сториле тоа, туку што ги прави способни за такво нешто?“

„Не.“

„Зошто не?“

„Бидејќи нема да одговорат. Нивните адвокати не им дозволуваат да одговорат.“

„Адвокати!“ Одмавна со раката.

„Не би знаеле како да одговорат, барем повеќето од нив. Овие филозофски убијци - како Ханибал и слични - тоа се глупости. Тоа се само филмови. Овие луѓе се полни со срања. Ако мора да одговорат, веројатно би зборувале за нивното тешко детство или нешто слично. Би се направиле жртви. Тоа е вообичаената приказна.“ Кимна еднаш да ме охрабри да продолжам. „Ден, не можеш да се измачуваш барајќи причини. Нема. Не е логично. Барем делот за кој зборуваш ти.“

Рифкин се лизна надолу на столот, концентрирајќи се. Неговите очи беа влажни, но неговиот глас беше едноличен и контролиран.

„Другите родители прашуваат вакви работи?“

„Прашуваат секакви работи.“

„Ги гледаш по завршувањето на случајот? Родителите?“

„Понекогаш.“

„Мислам по долго време, по години.“

„Понекогаш.“

„Дали тие... како изгледаат? Дали се добро?“

„Некои се добро.“

„Но некои не се.“

„Некои не се.“

„Што прават оние што успеале? Кои се клучните работи? Мора да има шаблон. Која е стратегијата, која е најдобрата практика? Што функционирало кај нив?“

„Имале помош. Се потпирале на нивните семејства, на луѓето околу нив. Постојат групи за преживеаните; таму барале помош. Може да те поврзам со нив. Треба да разговараш со адвокатот за жртви. Таа ќе те поврзе со група за поддршка. Многу ќе ти помогне. Не можеш да го направиш тоа сам. Мора да запомниш дека има други луѓе кои поминале низ истото, кои знаат низ што поминуваш.“

„А другите, родителите кои не успеваат, што се случува со нив? Оние кои никогаш не се опоравуваат?“

„Ти нема да бидеш еден од нив.“

„Но што ако бидам? Што ќе се случи со мене, со нас?“

„Нема да дозволиме да ти се случи тоа. Нема ни да размислуваме така.“

„Но се случува. Се случува, нели? Да.“

„Не тебе. Бен не би сакал да ти се случи тебе.“

Тишина.

„Го знам син ти“, рече Рифкин. „Џејкоб.“

„Да.“

„Сум го гледал во училиштето. Изгледа како добро дете. Големо згодно момче. Сигурно се гордеш.“

„Да.“

„Мислам дека личи на тебе.“

„Да, така велат.“

Воздивна длабоко. „Знаеш, се фаќам себеси како

размислувам за децата од класот на Бен. Се чувствувам приврзан. Сакам да ги гледам како успеваат, знаеш? Ги гледав како растат, се чувствувам близок со нив. Дали е тоа невообичаено? Дали се чувствувам така, бидејќи тоа прави да се почувствувам поблиску до Бен? Затоа што звучи така, нели? Изгледа чудно.“

„Ден, не грижи се за тоа како изгледаат работите. Луѓето ќе мислат што сакаат да мислат. По ѓаволите со нив. Не можеш да се грижиш за тоа.“

Повторно го масираше челото. Неговата агонија не ќе беше поочигледна дури и ако крвареше на подот. Сакав да му помогнам. Истовремено сакав да избегам од него.

„Ќе ми помогнеш да знаев, да беше случајот решен. Ќе ми биде подобро кога ќе го решиш случајот. Бидејќи неизвесноста е исцрпувачка. Ќе ми биде подобро кога ќе се реши случајот, нели? Во другите случаи што си ги видел, тоа им помага на родителите, така?“

„Да, така мислам.“

„Не сакам да те притискам. Не сакам да звучам така. Само мислам дека ќе ми помогне кога случајот ќе се реши и ќе знам дека овој човек е затворен и тргнат од улица. Знаам дека ќе го направиш тоа. Имам верба во тебе, секако. Не се сомневам во тебе, Енди. Само велам дека ќе ми помогне. Мене, на сопругата, на сите. Мислам дека тоа ни треба. Завршеток. На тоа се надеваме од тебе.“

Таа ноќ, јас и Лори лежевме во кревет и читавме. „Сé уште мислам дека грешат што го отвораат училиштето толку брзо.“

„Лори, веќе го поминавме ова.“ Мојот глас кажуваше дека ми беше здодеано од ова. „Џејкоб ќе биде апсолутно безбеден. Самите ќе го носиме, ќе го испраќаме до вратата. Насекаде ќе има полицајци. Побезбеден ќе биде на училиште отколку на кое и да е друго место.“

„Побезбеден. Не можеш да го знаеш тоа. Како можеш да знаеш? Никој не знае кој е човекот или каде е или што планира да направи следно.“

„Мора некогаш да го отворат училиштето. Животот продолжува.“

„Грешиш, Енди.“

„Колку долго сакаш да чекаат?“

„Додека не го фатат човекот.“

„Тоа може да потрае.“

„И? Што е најлошото што може да се случи? Децата ќе пропуштат некој ден. Па што? Барем ќе бидат безбедни.“

„Не можеш да направиш да бидат целосно безбедни. Светот е голем. Голем, опасен свет.“

„Добро, побезбедни.“

Ја спуштив книгата на стомакот. „Лори, ако го држиш училиштето затворено им праќаш погрешна порака на децата. Училиштето не треба да е опасно. Тоа не е место од кое треба да се плашат. Тоа е нивниот втор дом. Таму поминуваат најголем дел од нивниот ден. Тие сакаат да бидат таму. Сакаат да бидат со пријателите, а не да заглават дома, криејќи се под креветот за да не ги фати плашилото.“

„Плашилото веќе фати еден од нив. Затоа повеќе не е само плашило.“

„Во ред, но сфаќаш што сакам да кажам.“

„Сфаќам што сакаш да кажеш, Енди. Само ти велам дека не си во право. Приоритет број еден е децата да бидат физички безбедни. Потоа можат да одат со нивните пријатели каде сакаат. Додека не го фатат типот, не можеш да ми ветиш дека децата ќе бидат безбедни.“

„Ти треба гаранција?“

„Да.“

„Ќе го фатиме“, реков. „Ти гарантирам.“

„Кога?“

„Наскоро.“

„Го знаеш тоа?“

„Го очекувам. Секогаш ги фаќаме.“

„Не секогаш. Се сеќаваш на човекот што ја уби сопругата и ја завитка во ќебе во багажникот на Сааб?“

„Но го фативме тој тип. Само не можевме... добро, речиси секогаш. Речиси секогаш ги фаќаме. Овој ќе го фатиме, ти ветувам.“

„А што ако грешиш?“

„Ако грешам, сигурно ќе ми го кажеш тоа.“

„Не... што ако грешиш и настрада некое кутро дете?“

„Тоа нема да се случи, Лори.“

Се намурти и се предаде. „Нема расправање со тебе. Тоа е како постојано да се удираш во ѕид“.

„Не се расправаме. Само дискутираме.“

„Ти си адвокат; не ја знаеш разликата. Јас се расправам.“

„Што сакаш да кажам, Лори?“

„Не сакам да кажеш ништо. Сакам да слушаш. Знаеш, да бидеш самоуверен не значи дека си во право. Размисли. Можеби го изложуваме нашиот син на опасност.“ Го стави нејзиниот прст на мојата слепоочница и притисна. „Размисли.“ Се сврте, ја остави книгата на масичката покрај креветот и легна со грбот свртен кон мене, свиткана, како дете во тело на возрасен.

„Ајде“, реков, „приближи се.“ Почна да мрда и се придвижуваше наназад сè додека нејзиниот грб не дојде до мене. Сè додека не почувствува малку топлина или цврстина или што и да ѝ требаше од мене во моментот. Ја погалив по надлактицата. „Сè ќе биде во ред.“

Таа за’ржа.

„Претпоставувам дека секс за смирување не доаѓа предвид?“

„Мислев дека не се караме.“

„Јас не, но ти се караше. И сакам да знаеш дека е во ред, ти простувам.“

„Ха, ха. Можеби ако се извиниш.“

„Извини. Жал ми е.“

„Не звучиш како да ти е жал.“

„Навистина, длабоко жалам. Сериозно.“

„Сега речи дека грешиш.“

„Грешам?“

„Речи дека грешиш. Сакаш да добиеш нешто или не?“

„Хм. Значи само да појасниме: сè што треба да сторам е да речам дека грешам и една убава жена страшно ќе води љубов со мене?“

„Не реков страшно. Само обично.“

„Добро, значи: да речам дека грешам и една прекрасна жена ќе води љубов со мене, без никаква страст, но со прилично добра техника. Таква е работата?“

„Прилично добра техника?“

„Вчудовидувачка техника.“

„Да, адвокату, таква е работата.“

Ја оставив книгата, биографијата на Труман од Мек Колоу, врз расклатениот куп списанија на масичката покрај мојата страна од креветот и го исклучив светлото. „Батали. Јас не грешам“.

„Не е важно. Веќе рече дека сум убава. Моја победа.“